

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

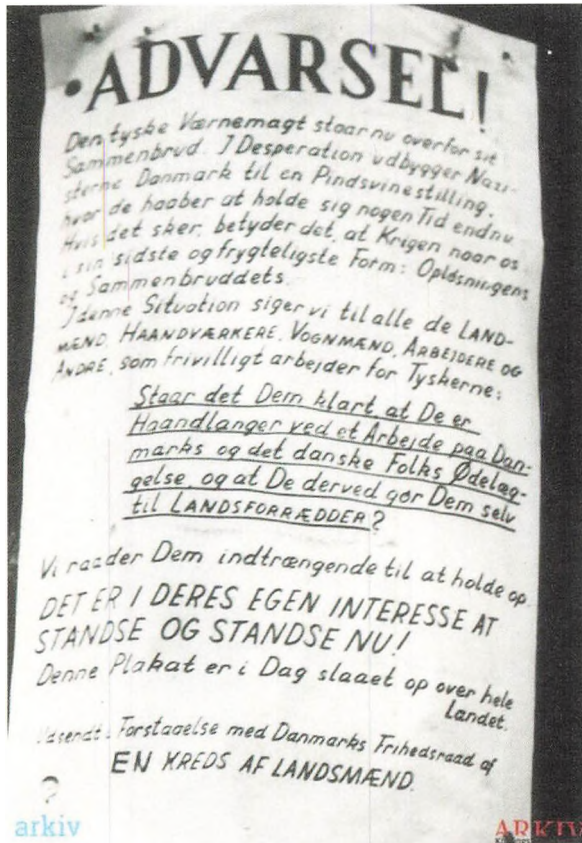
Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

PEDERSEN ELLER PETERSEN - LANDSFORRÆDERE OG VÆRNEMAGERE FRA KOLDING

af Søren Rasmussen

Billede: Plakat fra Danmarks Frihedsråd, der opfordrer til at indstille ethvert samarbejde med besættelsesmagten. Arkiv: Kolding Stadsarkiv.

Billede på forsiden: Tyske tropper kører over Sønderbro ved besættelsen, den 9. april 1940. Fotografer: Knudsen og Jochumsen. Arkiv: Kolding Stadsarkiv.

**Titel: "Pedersen eller Petersen
- Landsforrædere og værnemagere fra Kolding"**
Rettet udgave. Korrektur: Claus Lundager
Forfatter: Søren Rasmussen
Sat med: Verdana
ISBN: 978-87-94314-11-4
Trykt i Danmark ved: www.lasertryk.dk
Udgivelsesår: 2023

PEDERSEN ELLER PETERSEN - LANDSFORRÆDERE OG VÆRNEMAGERE FRA KOLDING

**KOLDING
2023**

***”Gid hun kunne sendes ned
til sine åndsfæller, når en
gang hun slippes fri.”***

Anklageren, Landsretssagfører Walther Sørensen Lynæs,
om Lizzie Pedersen, ved retssagen mod hende.

FORORD

Jeg har siden min ungdom været interesseret i anden verdenskrig, Danmarks besættelse og befrielse.

Jeg er vokset op i et hjem, hvor man var meget skeptisk over for Tyskland. Begge mine forældre har oplevet både besættelsen og befrielsen, som børn. Min mor er født i Sønderjylland, og hendes mor havde oplevet tiden under tysk herredømme, før genforeningen og havde mistet sin halvbror i 1. verdenskrig. Min far var jo bl.a. typograf på Folkebladet og der var en del af avisens historie, jo bombningen, Schalburgtagene, mod lokalerne i

Jernbanegade, hvor portneren, redaktøren og dennes datter havde mistet livet.

Jeg kan huske som barn, at have spurgt min far om historien bag kobberhuset i Hyrdestræde. Min far forklarede mig, at familien havde arbejdet for tyskerne under krigen, og det skammede de sig over. For at vise Kolding, at de også kunne noget godt, så havde faderen beklædt huset med smukt kobber. Det syntes jeg jo var en interessant historie, og det synes jeg stadig, så derfor har jeg undersøgt den

nærmere. Historien holder ikke vand, men den rigtige historie er sandelig heller ikke kedelig.

Jeg er døbt Søren Rasmussen, selvom både min far og søskende, og en lang række forfædre, hedder Brøndum til efter- eller mellemnavn. Min far havde, af en eller anden grund, fået en ide om, at vi langt ude kunne være i familie med Henning Brøndum. En af de værste danske landsforrædere og terrorister under anden verdenskrig. En mand med mange gode danskeres liv på samvittigheden. Derfor skulle jeg ikke hedde Brøndum. Jeg har sammen med min hustru, Judit, lavet slægtsforskning meget langt tilbage og der er – heldigvis – ikke nogen forbindelse til Henning Brøndum.

Der er mange, i vores Brøndum-familie, der har været degne og skoleholdere i Almind og Viuf, de har også været "kloge mænd" og benbrudslæger ved siden af, men det er jo glædeligvis langt mere tilforladeligt, end hvis der havde været en forbindelse til "hertugen fra Helvede". Da der ikke var det, så hedder både jeg og Judit og vores børn i dag Brøndum til mellemnavn – med god samvittighed.

Jeg nævner blot disse små anekdoter for, at vise at besættelsen stadig kastede skygger og spillede en rolle her i Kolding, i min barndom i 1970'erne og 80'erne – og egentlig også i dag.

Som tiden går og begivenhederne under krigen, for de flestes vedkommende, ikke er i erindringen, men noget man skal søge i arkiver, bøger, museer og film, så er det stadig

særdeles vigtigt, at vi husker begivenhederne og lærer af historien.

Indtil dette lille hæfte, så har de personer jeg har skrevet lokalhistoriske bøger og hæfter om, alle været på den rigtige side, den danske side, af historien. Mennesker man kan sympatisere med. De to personer i dette hæfte er så afgjort på den helt forkerte side. Det er åbenlyst, og de har da også dom for det. Men de er jo også en del af vores historie og jeg håber du som læser, også vil finde beskrivelsen af disse skæbner, fra vores by, interessante.

Titlen refererer til, at hovedpersonerne Niels og Lizzi begge er døbt Pedersen, men kalder sig Petersen. I omtalen af dem i datidens aviser skifter det mellem Pedersen og Petersen, jeg har valgt konsekvent at skrive Pedersen, da det er det, de er døbt. Lizzi staves også ofte Lizzie i omtalen af hende i aviserne, men hun er døbt Lizzi, og derfor er det det, jeg har valgt i denne bog. Men søger man oplysninger om hende, kan det sagtens være hun andre steder er omtalt som Lizzie.

Kolding, 2023.
Søren Rasmussen

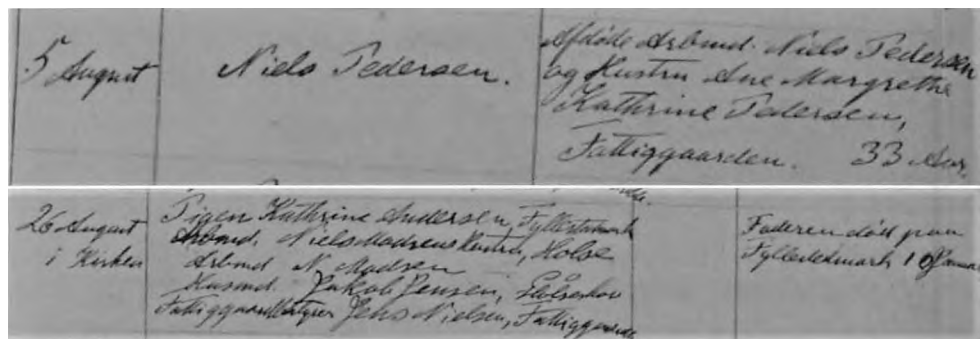
PEDERSENS

Niels Pedersen blev født 5. august 1888 i Brenderup på Fyn. Ved fødslen anføres han i kirkebogen som Niels Pedersen, altså med "d" i stedet for "t".

Faderen var arbejdsmand Niels Pedersen, der var afgået ved døden den 10. januar 1888.

Moderen var Ane Margrethe Kathrine Pedersen, der nu som 33årige boede på fattiggården.

Niels Pedersen blev døbt 26. august 1888 i Ejby kirke.

Billeder: Udsnit af kirkebogen for Ejby kirke.

Billede: Ejby fattiggård fotograferet i 1924. Arkiv: Ejby Kommunes Lokalhistoriske Arkiv.

Billede: Postkort med Ejby kirke. Arkiv: Ejby Kommunes Lokalhistoriske Arkiv.

Den 5. juni 1910 blev Niels Pedersen, far til Leif Hartvig Arnold Pedersen. Moderen er Else Marie Hansen. Niels har stillingsbetegnelsen blikkenslager.

1910	5. juni	Kolding Østerbrogade	Leif Hartvig Arnold Pedersen	Ugifte Else Marie Hansen 24 Åar Udvalgt Kone, Blikkenslager Niels Pedersen Forældre døde her 5 Febr. 1911.
1910	31. juli	Kolding K. Hartvig og W. Nielsen	Moderen Pedersens Karl Christian mod Hustru Christiane Marie Christiane Elling Pedersen.	Niels d. Gjensig Sogn, Kolding Opst. for Følgerne 20/10. 10.

Billede: Udsnit af kirkebogen for Sct. Nicolaj Kirke, Kolding, den 5. juni 1910. Dåben fandt sted den 31. juli 1910. Forældrene var endnu ikke gift.

Bopælen er opgivet til Østerbrogade. Den daværende Østerbrogade, hedder i dag (2023) Fredensgade. Den hed Østerbrogade fra 1905 og til 1928, hvor navnet blev ændret til Fredensgade.

5.	Ungkarl, Niels Pedersen Niels Pedersen født: Præstevikings Sogn 9. Sct. Nicolaj 1855 - 22. Apr. Hamborg Sin af sød. Afdøde med Niels Pedersen og Hustru sine ch. Margrethe Mathrine f. Pedersen.	Ungkarl, Niels Pedersen Arnold Jensen godsejers søn Karl Christian boggeri Kolding	1911 9. Februar Kolding	Ugifte Else Marie Hansen født: Kolding 24. November 1859 25 Åar. Kolding Datter af sød. Dødsr. Niels Hansen og Hustru Else Marie Jensine Larsen Nielsen
				U. H. Hartvig G. i Kolding.

Billede foregående side: Udsnit af Kirkebogen for Sct. Nicolai Kirke, 5. februar 1911.

Den 5. februar 1911 blev Else Marie Hansen og Niels Pedersen gift i Sct. Nicolai Kirke.

Billede: Postkort med Koldinghus og i midten Sct. Nicolai Kirke, omkring 1909. Fotograf: Julius Kops. Arkiv: Kolding Stadsarkiv.

Ifølge kirkebogen kom Niels Pedersen fra et ophold i Hamborg, eller også havde han stadig ophold der, da de blev gift.

Familien flyttede til Aarhus, inden de i 1915 flyttede til København, hvor de blev til 1921.

Billede: Eriksgade 1 i København, hvor familien flytter ind i en lejlighed, den 27. oktober 1915.

Billede: Fra 1914. Siddende er blikkenslager Niels Pedersen og hustru Else Marie Pedersen, født 24. november 1887. I mellem dem sønnen Leif Hartvig Pedersen, 4 år gammel, født den 5. juni 1910. De to øvrige er ikke identificeret. Fotograf: Ukendt. Arkiv: Kolding Stadsarkiv.

05-02-1917 Gasværksvej (Gasvej) 2, 3. sal, hos Frederiksen

18-02-1917 Gasværksvej (Gasvej) 2, 3. sal

17-10-1917 Oehlenschlägersgade 8, 3. sal

01-11-1917 Oehlenschlägersgade 8, 3. sal

01-01-1918 Kongedybet 24, 1. sal

01-11-1921 Frameldt

Hustruen er Else Marie Petersen der er født i Kolding, den 24. november 1887. Sønnen Leif Hartvig Petersen er født den 5. juni 1910.

Niels Pedersen var begyndt at dyrke kappgang i 1904. Han blev særdeles god til det. Han blev dansk mester på 5 mil i 1912 og repræsenterede Danmark ved de Olympiske lege i Stockholm i 1912 og i Antwerpen i 1920. Han deltog i 10 km kappgang ved OL i 1912. Han blev diskvalificeret i kvalifikationen. Han deltog i 3.000 meter og 10 km kappgang ved OL 1920. Her fik han en placering som nummer 11 på 3.000 meter distancen og han blev atter diskvalificeret på 10 km.

Billede: Den danske delegation ved åbningsceremonien ved Olympiaden i Stockholm i 1912.

Niels Pedersen satte tre verdensrekorder:

Den 30. juli 1916 i 30 km kappgang med tiden 2.41,54.

I 1918 i 20 km kappgang med tiden 1.39,20

I 1919 i 25 km kappgang.

Derudover satte han ti danske rekorder og vandt ti danske mesterskaber på 10 km, 5 danske mil og 75 km.

Danmarks Radio bragte 1. marts 2017 en liste over de 25 største danske sportsnavne gennem tiderne. Her blev Niels Pedersen placeret som nr. 19 med følgende bemærkning: "19. Niels Petersen. Satte verdensrekorder i 20, 25 og 30 kilometer kapgang. Kun en af dem er i dag anerkendt af det internationale atletikforbund. Det er den på 20 kilometer, som han satte i København i 1918 i tiden 1,39.22, hvilket er omkring 22 minutter langsommere end den nuværende verdensrekord".

I 1922 flyttede familien til Kolding. Han var udlært blikkenslager og etablerede sig som blikkenslagermester.

Niels Pedersen var en særdeles dygtig kobbersmed og fik bl.a. opgaven med at udføre Koldings byvåben i kobber til ophæng på rådhuset efter ombygningen i 1922-25.

Denne udgave af byvåbnet var tegnet af arkitekt Ernst Petersen, der også stod for den store ombygning af rådhuset.

Ernst Pedersen tegnede bl.a. Domhuset, Nationalbankens afdeling i Kolding, biblioteket, Immanuelskirken, Odd Fellow logen og over 300 andre offentlige og private bygninger fortrinsvis i Kolding. Han havde tegnestue på Dyrehavevej.

Billede: Nationalbanken i Kolding, tegnet af Ernst Petersen. Arkiv: Kolding Stadsarkiv.

Billede: Arkitekt Ernst Petersens tegnestue, Dyrehavevej 105, ca. 1928. Fra venstre: Antonsen, H. L. Hansen, i silhuet Ernst Petersens datter, Bodil, og Ernst Petersen stående. Figuren i baggrunden til venstre tilhører øjenlæge Kjølbye, som var kunstsamler, og hans villa skulle bygges (ca. 1929) til hans samling, så han kom med flere ting, som Ernst Petersen skulle finde en placering til i huset. Nævnte figur stod antagelig sammen med en anden ved kaminen. Tegningerne på bagvæggen er fra konkurrencen om Folkeforbundets bygning i Geneve 1927, Palais de la Société des Nations. På døren ind til kontoret, hvor Ernst Petersens datter sidder, ses tegningerne af Sct. Hedvigs Hospital, indviet juni 1929. Arkiv: Kolding Stadsarkiv.

Billede: Arkitekt Ernst Petersen, her fotograferet ved rejsegildet på Kolding bibliotek på hjørnet af Jernbanegade og Fredericiagade, 15. april 1939. Ernst Petersen satte i høj grad sit præg på Kolding, ved at tegne mange af byens markante bygninger. Arkiv: Kolding Stadsarkiv.

Billede: Blikkenslagermester Niels Pedersen arbejder på Koldings Byvåben. Byvåbnet er tegnet af Ernst Petersen og opsat på Kolding Rådhus, i forbindelse med ombygningen, der fandt sted i 1924, med indvielse i januar 1925. Arkiv: Kolding Stadsarkiv.

Billede: Kolding Rådhus fotograferet i 1992 af fotograf Aage Lund Jensen. Niels Pedersens store kobberudgave af byvåbnet ses tydeligt på facaden. Arkiv: Kolding Stadsarkiv.

Ifølge folketællingen i 1925, havde familien boet i Munkegade 5 på 2. sal i 1924 og boede i 1925 i Bellevuegade 15 i stuen.

Billede: Munkegade fotograferet i 1916. Fredericiagade begynder ved den lyse ejendom med lygtepælen udfor. Fotograf: Nationalmuseet. Arkiv: Kolding Stadsarkiv.

1) Forhus (Kølder, Stue osv.; for de andre Bygninger, Sidehus osv., lægges den samme Ciften).		2) Sidehus		3) Værelsbu.		4) Højbu.		5) Løbe-numre		6) Samtlige Personers Navn		7) Fødested		8) Statsborgerforhold			
<p>Samtlige Personers Navn</p> <p>Ved Barn, endnu uden Navn, sættes „Dreng“ eller „Pige“.</p> <p>Midlertidigt nærværende Personer opføres ikke her, men paa Skemaets Bagside.</p> <p>Hvor Familie opføres med sit Løbe-Nummer og med Mellemrum to den tilsvarende Familie.</p>								<p>Navnet</p> <p>Mandkøn (M)</p> <p>Kvindkøn (K)</p>		<p>Fødsels-dag</p>		<p>Fødsels-år</p>		<p>Der angives: København, Frederiksberg, Købstadens eller Sognets og Amtets Navn.</p> <p>For dem, der er født udenfor det egentlige Danmark, skrives f. Eks. Pærerne, Grønland, Island, eller vedkommende fremmede Lands Navn.</p>		<p>Personer, der har dansk Indfødsret, skrives: „dansk“; andre anføres her Navnet paa det Land, hvori de har Statsborgerret (Island, Sverige, Tyskland, Forenede Stater o. s. v.)</p>	
Efternavn		Samtlige Fornavne		Fødsels-dag		Fødsels-år		Fødested		Statsborgerforhold							
Pedersen		Nick		07/ 88		88		København		dansk							
"		Elle Hanne		24/ 11		86		Kolding		"							
"		Luis Helma		01/ 19/10		19/10		"		"							
"		Jensin Helgaard Luden		24/ 08		08		Sibir		"							
9) Ægte-skabelig Stilling		10) Stilling i Familien		11) Erhverv eller Livsstilling		12) Bopæl den 5. Novbr. 1924											
<p>Ugift (U)</p> <p>Gift (G)</p> <p>Enkem. eller Enke (E)</p> <p>Separeret (S)</p> <p>Fraskilt (F)</p>		<p>Hustader, Husmoder; Barn, Slægtning o. l.; Husassistent, Tjenestekari, -pige, Pensionær, Logerende.</p> <p>Hvor en Familie er indlogeret hos en anden Familie, angives dette særskilt ved Betegnelsen „Indlogeret Familie“. For den indlogerede Families Vedkommende anføres dog desuden paa sædvanlig Maade: Husfader, Husmoder o. s. v.</p>		<p>Hvis nogen har flere Erhverv, anføres disse, Hovederhvervet først.</p> <p>Har Husmoderen eller Børnene særlige Erhverv, anføres disse.</p> <p>Man angiver udtrykkelig det Pag, man arbejder i, og Ens Stilling i Paget.</p> <p>Lever man hovedsagelig af Formue, privat Understøttelse, Alderdomsunderstøttelse, Fattighjælp, anføres dette, men tilige Erhvervet.</p> <p>Forbenværende Næringsdrivende o. l. sættes „thv.“ foran tidligere Livsstilling.</p>		<p>Her anføres:</p> <p>Bopæl den 5. Novbr. 1924</p> <p>Bopæl i Byerne angives ved: Bynavn, Gade og Hus-Nr.</p> <p>Bopæl paa Landet angives ved: Kommune og Postadresse.</p>											
ug.		Hustader		Blekkeslager		Munkegade 5.											
"		Husmoder		"		"											
G.		Søn		Blekkesl. Børning		"											
"		Forbunden		" Forbunden		"											

Billede: Udsnit af folketællingen fra 1925.

Den 17. februar 1926, er der familieførøgelse. Her føder Else Marie datteren Lizzi Elsebeth Pedersen.

Fødselsaar og Datum.	Hvor født? (Paa Landet: Byen, Sognet og Herredet. Har Gaarden eller Huset særegt Navn, bør det anføres. I Købstad: Købstaden og tillige Sognet, hvis der i Byen er mere end 1 Sogn, samt derhos altid Gaden og Husnummeret.)	Barnets fulde Navn.	Forældrenes fulde Navn efter Forevisning af Døbe- eller i alt Fald Vielsesattest eller ved Eftersyn i Kirkebogen; deres Stilling og Bopæl; samt for Moderens Vedkommende Angivelse af hendes Alder med det fyldte Aar. (Barnets ægte Fødsel maa altid dokumen- teres ved Vielsesattest eller Eftersyn i Kirkebogen.)
1926 17 Febr.	Kolding Kristkirken Sogn Bellevuegade 15	Lizzi Elsebeth Pedersen	Blikkenslagermester Niels Pedersen og Hustru Else Marie Hansen, 39 Nar. Væl i Kolding 5 Febr. 1911
Daabsdagen.	Hvem der har foretaget Daabs- handlingen, og om den er fore- tagen i Kirken eller hjemme. Ved Hjemmedaab anføres til- lige Datoen for Fremstillingen i Kirken.	Faddernes fulde Navn, Stilling og Bopæl.	
1926 7. Skarbo	J.M. Poesen i Kirken	Blikkenslager Høj Harbovig Pedersen, Kolding; Forældrene.	

Billede: Udsnit af kirkebogen for Kristkirken i Kolding, den 17. februar 1926. Familien bor: Bellevuegade 15. Huset er opført i 1910 og findes stadig i 2023.

Billede: Bellevuegade 15. Familien Pedersen boede i stuen og familien Berendtsen boede på 1. sal. Kilde: Google Street view.

Billede: Gården "Bellevue" lå helt mod syd i den gamle Kolding Købstad med facade mod nuværende Haderslevvej. En nuværende adresse ville være Bellevuegade 3. Under Treårskrigen mødtes prøjsiske og danske udsendinge på gården 14. juli 1848 for at forhandle våbenhvilebetingelser. Ca. 1910 blev jorden solgt til et konsortium, hvorefter gårdens bygninger blev revet ned. Konsortiet udstykkede arealet til villaer. På det tidspunkt lå gården i Seest Sognekommune, men for at få adgang til købstadens gode vand, elektricitet og gas, ønskede konsortiet arealet indlemmet i Kolding Købstadskommune, hvilket lykkedes i 1913. Arealet gennemskæres nu af Læssøegade, Bellevuegade, Lykkegårdsvej og Carl Plougs vej. Billede: Kolding Stadsarkiv.

Kolding Byråd besluttede i 1927, at bygge et nyt stadion til erstatning for det oprindelige stadion, "Olympia" fra 1898. Det nye skulle indvies i 1931. I den forbindelse blev der lavet forskellige aktiviteter for, at samle penge ind til byggeriet. En af disse aktiviteter var salg af en slags postkort, der omtaltes som "Stadionkort" med Niels Pedersen og restauratør Peter Nissen.

Billede: Postkort med Restauratør Peter Nissen, Christiansminde, og kapgængerer blikkenslagermester Niels Pedersen, Kolding. Overskuddet ved dette postkort gik til det nye stadion ved Olympia. Fotograf: V. Baunsgaard. Arkiv: Kolding Stadsarkiv.

De to havde indgået et væddemål, om Niels Pedersen kunne trække Peter Nissen fra Aalborg til København i sulkyen. Det kunne han, og det vakte både opsigt og begejstring landet over, hvorend de to herrer kom frem. De fik også solgt mange Stadionkort på turen.

I aviserne rundt omkring i landet, var der løbende små notitser om, hvor langt de to nu var nået, og hvordan det gik.

Kolding Socialdemokrat kunne, den 4. juni 1928, således rapportere: "I Aftes ankom Sulkymændene til Snoghøj, hvor der havde samlet sig en anselig Tilskuerskare for at modtage de to Herrer. Niels Pedersen var udaset og snavset efter den anstrengende Tur. I dag er de to Herrer paa Vej over Fyn. Dagens etape går til Odense."

Af Kolding Folkeblad kunne man 7. juni læse, at blikkenslagermester Niels Pedersen og restauratør Nissen nu nærmede sig København: "...de kom i Aftes til Ringsted. Niels Pedersen har imidlertid paadraget sig en Muskelsprængning i Knæet i Gaar, men han mener ikke selv, at det skal kunne afholde ham fra at naa København, paa den 10. dag fra Afrejsen fra Aalborg."

8. juni løb Niels Pedersen så ind i København og sluttede, den omkring 400 kilometer lange tur, i fin stil foran B.T. Centralen i København.

Tirsdag den 12. juni om aftenen kom de så retur fra København. Koldingensere i hundredvis gav dem en "strålende modtagelse", i følge Kolding Folkeblad. Det var en smuk sommeraften, og den havde mange benyttet, til en tur ud for at se Pedersen trække Nissen, det sidste stykke. Fra Strandvejen gik det med musik i spidsen ind til byen, hvor de to kørte en "æresrunde", også her var der selvfølgelig rift om stadionkortene.

I avisen "Morgenbladet" havde husdigteren digtet følgende:

"Fra Aalborg ned til København
en Mand med Rickshaw traved'

Niels Pedersen er Heltens Navn,
og den Bedrift, han laved',
besynges bør ved Bælt og Sund,
thi en gevaldig Herre
paa cirka firehundred Pund,
han kørte i sin Kærre.

Den tynde fik den tykke sat
i Vognen, og saa jolled'
han ned paa langs af Kattegat,
den tykke sad og solded'
med Lammesteg paa sin Divan,
og Øl og Snaps og Rejer,
den tynde fik kun en Banan
og Skummet af en Bajer.

Den tynde dækker som et Skjold
den tykke, da paa Vejen
han mødte Røverne fra Rold,
saa de blev snydt for Stegen.
Ved Skanderborg han stod paa Grund,
men fik igen Balance
paa sine firehundred' Pund
med Falck'ses Assistance.

Den tur han løb i strakt Galop
paa kun en halv snes Dage,
saa var der ogsaa af hans Krop
en Skygge kun tilbage.
Men Slankhed gør jo elegant,
Jeg har lidt Fedt paa hagen:
Jeg laaner Alvings Elefant
og triller den til Skagen."

Ordforklaringer: Et pund er et halvt kilo. En snes er 20, en halv snes er derfor 10. Alving er Theodor Alving, der var direktør for Københavns Zoologisk Have 1925-1942, han levede 1872-1951.

Restauratør Peter Nissen drev bl.a. udflugtsstedet Christiansminde, der lå overfor Julemærkesanatoriet, i dag Hotel Koldingfjord. Det var et særdeles populært udflugtsmål, og der sejlede en fjordbåd, der ligeledes hed Christiansminde, i pendulfart fra Kolding Havn.

Christiansminde var opkaldt efter Kong Christian den 9. mens der på den anden side af fjorden lå Louisehøj, der var opkaldt efter Dronningen.

Billede: Fjorddamperen "Christiansminde" ved kajen på Kolding Havn. Den sejlede forventningsfulde gæster til sommerrestauranten Christiansminde på sydsiden af Kolding Fjord. Et meget yndet udflugtsmål for især folk fra Kolding. Arkiv: Kolding Stadsarkiv.

Billede: Postkort med Christiansminde, 1917. C. Jensen no. 10393.

Den 23. oktober 1931 fødtes Birgit Nielse Pedersen, på Jysk Fødselsanstalt, Sct. Johannes Sogn, Aarhus.

Nr.	Fødselsaar og -dag.	Fødested. (Paa Landet: By, Sogn, Herred og Amt. Har Gaarden eller Huset særegent Navn, maas det anføres. I Købstad: Købstaden og tillige Sognet, hvis der i Byen er mere end et Sogn, samt derhos altid Gade og Husnummer.)	Barnets fulde Navn.	Forældrenes fulde Navn efter Forevisning af Daabs- og Vielsesattest eller i alt Fald Vielsesattest eller ved Eftersyn i Kirkebogen; deres Stilling, Bopæl, Fødselsaar og -dag samt Sted og Dato for deres Vielse. (Barnets ægte Fødsel maas altid dokumenteres ved Vielsesattest eller ved Eftersyn i Kirkebogen.)
~0~ 04/487.	1931. 23 ^{de} Oktober.	Aarhus, Sct. Johannes Sogn, Jyske Fødselsanstalt.		Kobbermedlemester Niels Pedersen og Hustru Else Marie Hansen.

Daabsaar og -dag.	Af hvem og hvor Daabs-handlingen er foretaget. Er den foretaget i Kirken, anføres Kirkens Navn, ved Hjemmedaab anføres tillige Aar og Dag for Fremstillingen i Kirken samt dennes Navn.	Faddernes (ved Daab af voksne Daabsvidnernes) fulde Navn, Stilling og Bopæl.	Anmærkninger. Her anføres bl. a. Barnets Opholdssted, endvidere hvad der vedkommer Bestemmelsen af Barnets Fødehjemstedet, Dato for Tilmelding til Folkeregistret og for eventuel Tilmelding af Daaben (Navngivelsen) til Fødestedets Kirkebog samt Bemærkning om eventuel Udtræden af eller Indtræden i Folkekirken.
			Barnet har oftesidst fyldt 18 Aar Fødselsmedlem i Halding Folkeregistret d. 29. 10 31

Billede: Udsnit af kirkebogen for Sct. Nicolai Kirke, 23. oktober 1931. Hvorfor barnet fødes på fødselsanstalten i Aarhus er ikke opgivet. Der er ikke mange oplysninger, ikke en gang barnets navn er anført.

Lidt flere oplysninger er der i optegnelsen fra fødesognet i Aarhus.

1931 23 Oktober.	Holding. Jern- banegade 21.	Birgit Nielse Pedersen.	Kobbermedlemester Niels Pe- dersen f. 5 Aug. 1888 og Hst. Else Marie Hansen f. 24. Nov. 1885. Nielse i Holding Kirke 5. Febr. 1911.
------------------------	--------------------------------	----------------------------	---

1931	Gpr. Nordentoft	Bogtrykker Sabs Jørgen	2. Kolding, Sct. Nicolaj Sogn
22.	Kolding, Sct.	sen og hch. Kristine	Kby. 1-12-31
November	Nicolaj Kirke	af Hkj. Frii Anna Eskild	
		sen, Aarhus.	

Billede forrige og denne side: Udsnit af kirkebogen for Sct. Johannes Sogn i Aarhus. Navnet er Birgit Nielse Pedersen. Familien bor i Jernbanegade 21, Kolding.

Fødselsanstalten i Aarhus blev indviet i 1910, som et tilbud om et fødested for ugifte og ofte ubemidlede kvinder i Jylland, men også gifte var velkomne mod betaling. Man kan forestille sig, at Niels og Else Marie har valgt, at hun skulle føde på fødselsanstalten på grund af hendes alder. Hun var omkring 43 år i 1931.

Billede: Jernbanegade 23 er 2. hus fra venstre, omkring 1910-1915. I dag (2023) er forretningen "Avanti" i nummer 21 og "Freney Collection" i nummer 23. Fotograf Ludvig Thomsen. Arkiv: Kolding Stadsarkiv.

Familien flyttede i 1932 til Hyrdestræde 7, som senere blev kendt som "Kobberhuset", da Niels Pedersen beklædte det med kobberplader.

Billede: Hyrdestræde 7, matr.nr. 95, opført i 1922 efter tegning af arkitekt Robert Valdemar Schmidt. Her fotograferet før det blev beklædt med kobber. I baggrunden ses nederste del af kæmpetårnet på Koldinghus. Arkiv: Kolding Stadsarkiv.

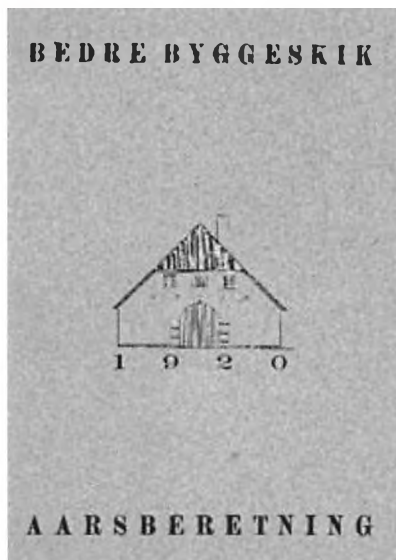

Billede: Hyrdestræde 7 beklædt med kobber. Fotograferet af Kolding Kommunes Tekniske Forvaltning i januar 1984. Arkiv: Kolding Stadsarkiv.

Billede: Arkitekt Robert Valdemar Schmidt, født den 29. februar 1880 i Fredericia, død 2. januar 1960 i Virum. Han drev arkitektvirksomhed i Kolding, hvor han bl.a. tegnede: 1908 - Forskolen m. gymnastiksal i Blæsbjerggade. 1911 - Stationsbygninger til Kolding Sydbaner til Vamdrup og Hejlsminde. 1917 - Samtlige stationer på Trolldhedebanen fra Kolding til Trolldhede. 1922 - Haderslevvej 22. 1923 - Domicil for Nordisk Solar Compagni. Haderslevvej 25. Arkiv: Kolding Stadsarkiv.

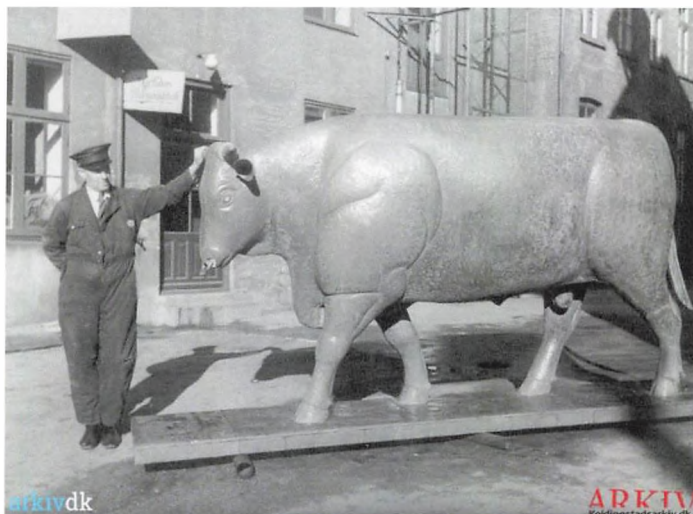
Billede: Robert Valdemar Schmidt tog i 1912, initiativ til nedsættelse af et udvalg som skulle arbejde for oprettelsen af "Landsforening for et bedre Byggeskik". Det lykkedes, og landsforeningen blev oprettet i 1915 og eksisterede til 1965.

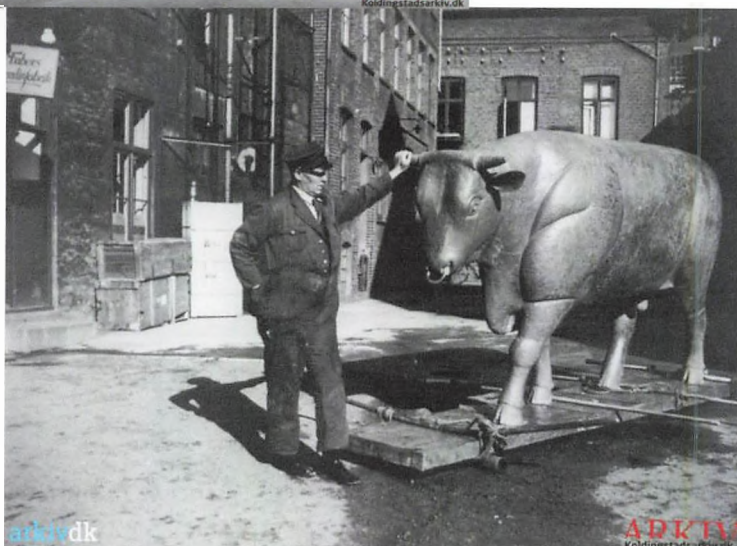
Billede: Robert Valdemar Schmidts familiegravsted på Garnisons Kirkegård, København. Kilde: www.gravsted.dk.

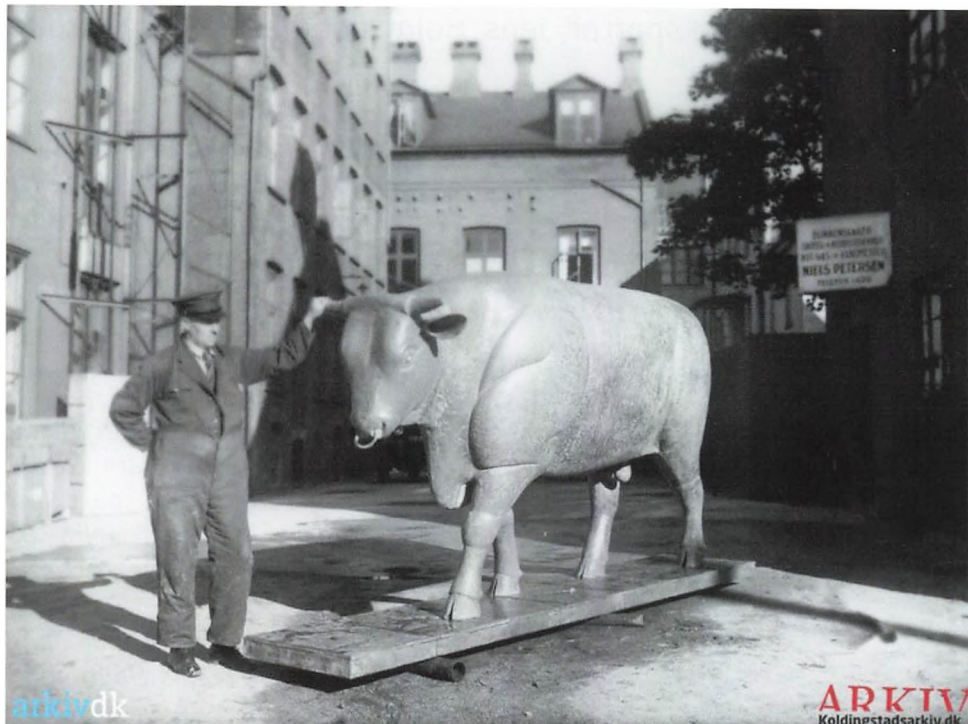
Niels Pedersens dygtighed sikrede ham også en anden markant opgave. Næmlig fremstillingen af skulpturen "Tyren" til opstilling ved eksportstaldene på Kolding Havn.

Tyren er tegnet af stukkator E. Petersen. Niels Pedersen valgte dog at gøre hovedet en tredjedel større end på tegningen, for at få proportionerne rigtige. Tyren blev meget vellykket og med sine fire meter i længden og 170 cm i højden, er den markant i både udtryk og størrelse.

*Billeder: Niels Pedersen med skulpturen "Tyren".
Fotograf: Knudsen og Jochumsen.
Arkiv: Kolding Stadsarkiv.*

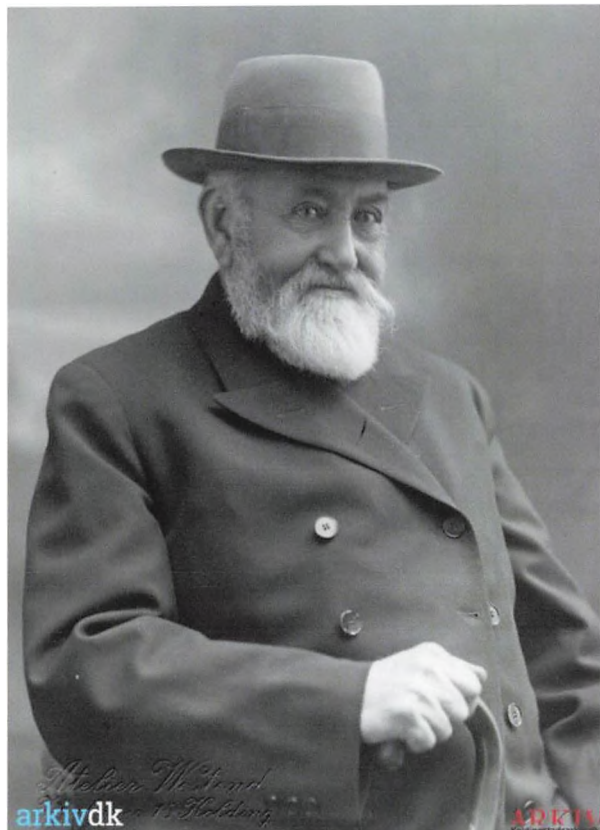
Billede: Niels Pedersen ved skulpturen "Tyren" udfor sit værksted. På skiltet står: "BLIKKENSLAGER / (?) & KOBBER / AUT. GAS- & VANDMESTER / NIELS PETERSEN / TELEFON 1429.

Fotografer: Knudsen og Jochumsen. Arkiv: Kolding Stadsarkiv.

Billede: "Tyren" er her, efter færdiggørelse, på vej gennem Helligkorsgade ud for Suurballe og Dansk Smørforsyning, som dengang lå på den nordlige side af gaden over for det nuværende Føtex. Arkiv: Kolding Stadsarkiv.

Det var kreatureksportør Jens Holm der bestilte og betalte skulpturen "Tyren".

Billede: Jens Holm fotograferet i 1939 i Atelier Westend, Jernbanegade, Kolding.

Arkiv: Kolding Stadsarkiv.

Jens Lauritzen Holm var født på Kastrup mark i Gram sogn i Sønderjylland den 4. februar 1853. Faderen var parcellist Lauritz Nielsen Holm og moderen var Ane Barbara, f. Schack.

Efter endt skolegang arbejdede Jens Holm ved landbruget på sin hjemegn, indtil han som 18-årig flyttede til Kolding for at undgå tysk militærtjeneste. Sønderjylland havde siden nederlaget i 1864, hørt under Tyskland og dermed fulgte også tysk

militærtjeneste.

I Danmark blev han efter nogle år indkaldt til dansk militærtjeneste, det havde han ikke noget imod. Han kom på korporalskole, og efter endt militærtjeneste kom han i 1876 tilbage til Kolding. Han blev gårdskarl på Hansens hotel, Sdr. Klostergade 26, hvor meget levering af svin og ikke mindst såkaldt fedekvæg, der skulle sendes til udlandet, foregik. Jens Holm gik selv ind i eksporten og fik succes. Tyve år efter han begyndte som gårdskarl var han blandt byens største skatteydere. Jens Holm var over for mange ordknap og tillukket, men han var meget glad for børn, hvad også hans mange gaver til Børnebespisningen, Børnenes Vel og andre børneinstitutioner vidner om. Han var i det hele taget meget gavmild og forærede bl.a. Kolding by mange ting og legater til trængende mennesker. Kilde til teksten: Daværende Stadsarkivar Birgitte Dedenroth-Schous artikel i "Koldingbogen 1989".

Billede: Tyren opstillet ved eksportstaldene på Kolding havn. Fotograf: Nina Fabricius. Arkiv: Kolding Stadsarkiv.

Tyren blev opstillet på eksportstaldene den 20. oktober 1939.

Havde historien endt nu eller fortsat som hidtil, havde Niels Pedersens eftermæle været godt. En mand fra meget fattige kår, som bliver en særdeles dygtig sportsmand, der deltog ved OL og satte både Danmarks- og verdensrekorder. I sin nye hjemby, Kolding, kendt for sit smukke kobberarbejde på sit eget hus, med byvåbnet på rådhuset og så skulpturen "Tyren" på Kolding Havn. Deltagelse i velgørenhed til fordel for nyt stadion. Ganske imponerende. Men sådan skulle det ikke være.

Niels Pedersen fandt sympati for nazismen, der stormede frem i Tyskland. Som med alt han foretog sig, gjorde han ikke noget halvt. Han gik ind i det med liv og sjæl.

Hvorfor han faldt for nazismen, er uklart. Men man ved fra forskningen, at de der sympatiserede med nazismen og de

der f.eks. meldte sig til tysk krigstjeneste, var et bredt udsnit af den danske befolkning. Det var ikke, som man antog lige efter krigens slutning, mennesker med lav intelligens, arbejdsløse eller kriminelle. Det kunne lige så godt være den dygtigste kobbersmed med egen forretning, som det kunne være en arbejdsmand eller en student. Der er slet ikke nogen entydig profil.

Frits Clausen var således en dansksindet sønderjyde, der havde været tvangsudskrevet til tysk krigstjeneste under 1. verdenskrig og glædede sig usigeligt over genforeningen i 1920. Han var også en afholdt og velanset læge i sit lokalområde. Alligevel endte han som leder af det danske nazistparti fra 1933 til 1943.

For Frits Clausens vedkommende var det særligt modstanden mod kommunismen, som prægede ham, idet han under 1. verdenskrig havde været russisk krigsfange.

Billede på forrige side: Partileder for DNSAP (Danmarks National Socialistiske Arbejder Parti) Frits Clausen i lyst jakkesæt, blandt gruppe af nationalsocialistiske kvinder i folkedragter, i slotsgården på Koldinghus. Fotograf: Ernest Presse Service A/S, Kronprinsessegade 13, København. Arkiv: Museum Sønderjyllands Mediearkiv.

Billede: Billede af det nazistiske landsstævne på Koldinghus, søndag den 18. juni 1939. Den nazistiske avis "Fædrelandet" skrev om 25.000 deltagere, Kolding Avis kunne imidlertid oplyse at der næppe havde været mere en knap 3.000. Arkiv: Kolding Stadsarkiv.

Billede t.v.: Plakat for landsstævnet i Kolding.

Billede t.h.: Forsiden af programmet for landsstævnet i Kolding. I begge

tilfælde misbruges Koldings stolthed, Koldinghus, i den nazistiske propaganda. Kilde til både plakater og program: Rigsarkivet.

Billede: A. Langgaard Nielsen overrækker Frits Clausen en bog om Langgaard selv, ved Landsstævnefesten på Alhambra i Kolding. Langgaard Nielsen var instruktør på D.N.S.A.P.s to propagandafilm: "Der er et yndigt land" fra 1939 og "Vi vinder folket" fra 1940. Begge film indeholdt scener fra Landsstævnet i Kolding. Billedkilde: Nationalmuseet Danmark.

Billede: Ved nazisternes Landsstævne i Kolding den 17. og 18. juni 1939, blev der om aftenen den 17. juni afholdt fest på Alhambra. Alhambra var et forlystelsesetablisserment, der var beliggende i Stejlbjerganlægget, opført 1882 og nedrevet i 1955. Billedkilde: Nationalmuseet, Danmark.

For Niels Pedersens vedkommende, er det således bestemt heller ikke social nød eller isolation, der fører ham til nazismen. Han er dygtig til sit erhverv, velanset i sit lokalsamfund, har en sund økonomi og familie med hustru og børn.

Han blev åbenbart betaget af det der skete i Tyskland og den stærke mand der leder og fører.

Danmark bliver besat af Tyskland, den 9. april 1940.

Billede: Tyske fly over Kolding, den 9. april 1940.
Arkiv: Kolding Stadsarkiv.

Datteren Lizzi blev konfirmeret, den 6. oktober 1940.

Konfirmationens Aar og Dato.	Konfirmandens fulde Navn (efter forevist Daabsattest eller ved Eftersyn i Kirkebogen) samt Opholdssted.	Forældrenes (ved Børn, fødte udenfor Ægteskab, Moderens), eventuelt tillige Stedfaderens eller Stedmoderens, Adoptivforældrenes, Plejeforældrenes eller Husbondens fulde Navn, Stilling og Bopæl.
1940. 6. Oktober	Lizzi Elisabeth Petersen. Kolding.	Blikkenslagermester

Billede: Udsnit af kirkebogen for Sct. Nicolai Kirke, 6. oktober 1940. I modsætning til de øvrige konfirmander anføres der, af ukendte årsager, ikke oplysninger om forældre m.v. Som det ses står der alene "Blikkenslagermester", mens der ved de øvrige konfirmander anføres både navn og stilling på begge forældre.

Hvervekontorerne for FRIKORPS »DANMARK«:

	Kl.		Kl.
København: Rosenvangenets Allé 32.....	8—18	Skive: Kirkegaard Jacobsen, Holste- nvej 20.....	8—20
Aalborg: Dalgsgade 2.....	8—18	Hurup i Thy: P. C. Veiergaard.....	18—20
Aarhus: Aabenhøvedsgade 59.....	8—18	Thisted: Olsen, Veiergade 37.....	18—20
Randers: Veiergade 24.....	8—18	Fjerritslev: Chr. Madsen, Brøndungsgade.....	13—20
Kolding: Hvidevej 7.....	8—18	Vardø: Harry Hansen, Storegade 75.....	20—22
Odense: Aabenhøvedsgade 21.....	8—18	Herrnø: Chr. Kjær, Bathaniagade 32.....	18—20
Nykøbing F.: Voelsgade 2.....	8—18	Hobro: Drewsen, Algade 41.....	18—20
Maribo: Søvej 1.....	8—18	Tander: Veiergade 69.....	17—20
Viborg: Brandt Nielsen Gravene 39.....	9—17	Sisø: Dalmose, Flakkebjerg: Hen- vendelse til Gaardejer Frinds Rytter, Gralinge Flakkebjerg	
Lurbyg	9—14	Frederiksborg: Tage Hansen, Villa Sjø- lund, Frederiksværnvej.....	8—10
Grenaa: Sørlønggade 19.....	8—18	Holstebro: C. A. Knudsen, Stationsvej 2.....	18—20
Allinge: Sørgade 34.....	8—18	Brønderslev: Olshdr. Christen Hansen	
Svendborg: Rasmussen, Østbjergvej 40.....	8—18	Agersted: Chr. Bjerg.....	
Horsens: Kloster, Borgergade 19.....	8—18	Hurup: Dr. Lenbrock.....	
Hillerød: Hørl Kropprinsen.....	18—20	Bjergvad: Chr. Petersen, Jernbane- vej 17.....	16—20
Aabenraa: Axel Rasmussen, Dampgade 33.....	8—18	Frederikshavn: O. Olsen, Hjørtingvej 5.....	18—20
Vordingborg: Rasmussen, Nørregade 33.....	19—20	Skanderborg: Rasmussen, Adelgade 18.....	18—20
Ringsted: L. Mikkelson, Østergaard, Benløse.....	18—20	Ry St.: Villy Rasmussen, Klostervej.....	18—20
Præstø: Asgaard Petersen, Torvet 3.....	18—20	Frederiksværk: P. C. Petersen, Nørre- gade 1, 2, 3.....	
Sorø: Marius Hansen, Paghøjvej 7.....	18—20	Halslev: Willy Westermann, Sofieend- vej 11.....	
Korsør: W. Jørgensen, »Tusmørborg«.....	18—20	Høng: Hovedgaden 5.....	12—20
Holbæk: O. Bahr, Algade 48.....	18—20	Tofte: P. J. Poulsen, Toldbodsgade.....	19—21
Næstved: Jacob West, Skyttecasarvej 77.....	18—21	Graasten: J. Klyhn, Sønderborg Ldv.....	18—20
Køge: Christensen, Fabrikant »Roos- tange«.....	18—20	Ribe: Niels Schmidt, Tangvej.....	19—21
Odsherred: Chr. Werbel, Dredøp Hæve, Færrevej.....	18—20	Løgumkloster: Laur. Veiergaard.....	8—10
Glostrup: Hovedvejen 107.....	17—20	Sæns: Nordby: Esker Sofus Sørensen	
Slagelse: Viggo Christensen, Strand- vejen 27.....	18—20	Rønstrup: Købmand March.....	8—18
Roskilde: Asge Christensen, Møllehus- vej 57.....	9—12 og 20—22	Farsø: Vognmand Christen Jensen.....	8—18
Kalundborg: Silkeborgsgade 30.....	14—16	Narager: Gaardejer Alfred Højgaard, Nørager St.....	
Storehedings: Carl Schøn, Munksgade 2.....		Skallerup pr. Ullerslev: Incassator An- dersen.....	18—22
Fuzborg: P. Rasmussen, Veiergade 32.....	20—21	Rødning: Lundbrugsassistent Mads Nielsen Buchs, Gramvej.....	8—18
Hørsholm: Delelsen, Køgevej 63.....	9—10	Brødstrup: J. Olsen, Brødstrup Mølle Ronne, Hørsholm: Regniker H. C. Hansen, Søndervej 29.....	18—21
Ringsted: John Andersen, Valløed Banvej 26, 2.....	17—20	Lübeck: Hvervekontorer, Lübeck Schlachthof	
Frederiksborg: Emil Voss, Helsingørsvvej 7.....		Møns: Holger Petersen, Kjeldbykille pr. Stige.....	
Naksoer: Kaj Løjensgreen, Hørdenberg- vej 15.....		Rynggaard: Engholder Asge Christen- sen, Storegade 12.....	18—22
Bjerg: Holger Holding, Kirksgade 23.....	8—20	Haderslev: Vognmand Broe Jensen, Aarøundvej 64.....	19—21
Silkeborg: Aftenlyst, Dørgsgade 19.....	18—21	Kongerslev: Chr. S. Theil, Refsbæk Teglværk.....	18—20
Halsnæs: Frijsenborgvej 37.....	18—21		
Sorø Lyngby: »Fæløse-Farm«, St. Lang- by Skov.....			
Helsingør: Harald Jensen, Sørgade 30- 32 o. G.....	18—20		
Løngb.: Hæde Deichmann, Svandrupgd.....	18—22		
Fensholt pr. Hurup: Einar Laursen.....	8—18		
Hadsund: Givskov.....	8—18		

Ogsaa adne Søndage.

TEKSTILTRYKKERIEF. S. 118.

Billede: Liste med hvervekontorer for Frikorps Danmark. Kolding er nummer 5 fra oven i første kolonne.

Billede: Tre danske østfrontfrivillige foran hverveplakater for Frikorps Danmark og regiment Nordland. Bemærk det fremgår af plakaten: "Nu gælder det kampen mod kommunisme og jødedom". Arkiv: Frihedsmuseet.

Frikorps Danmark blev oprettet 29. juni 1941, som et korps, der skulle deltage i kampene på Østfronten på tysk side.

Korpsets første chef var Christian Peder Kryssing, der i øvrigt var født i Kolding, men kun tilbragte sin første tre år i byen.

I august 1941 havde omkring 1.000 unge mænd meldt sig til frikorpset. I løbet af krigen meldte 12.000 sig, heraf blev 6.000 optaget. Omkring 1.500 af disse var fra det tyske mindretal i Sønderjylland. Af de 6.000 frikorpsdeltagere mistede omkring 2.000 livet.

De frivillige, der vendte hjem til Danmark efter krigen, blev stillet for retten. Folketinget vedtog en lov, som med tilbagevirkende kraft ulovliggjorde tysk krigstjeneste. Den havde dog i 1941 tilladt den tyske hvervning af danskere. Over 3.000 frivillige blev dømt til mellem et par måneders og fem til seks års fængsel.

Billede: Christian Peder Kryssing, født i Kolding den 7. juni 1891 - død i Haderslev den 19. juli 1976. Hans fader havde deltaget i krigen i 1864, på dansk side, som blot 18årig, og var siden blevet leder af gendarmkorpset i Kolding. Selv var Kryssing dansk officer og var stærkt forbitret over, at den danske hær ikke måtte kæmpe 9. april 1940. Alligevel endte han på den forkerte side, som leder af Frikorps Danmark og blev den højest rangerede udenlandske officer i SS.

Det hele endte i tragedie for Kryssing, han blev idømt fire års fængsel efter krigen, mistede sin pension, fik frataget sit ridderkors, hans to sønner, der også var frivillige i Frikorps Danmark, faldt på østfronten og hans hustru der havde deltaget som sygeplejerske på tysk side, var blevet invalid ved et bombeangreb.

Lizzi Pedersen rejste tre dag efter sin konfirmation, til Tyskland. Her arbejdede hun som husassistent. Hun blev under opholdet forlovet med en tysk tandlæge. Hun var altså blot 14 år, da hun rejste til Tyskland.

Efter nogle korte besøg hjemme i Kolding, besluttede hun, at blive og i oktober 1943 søgte og fik Lizzi Pedersen kontorarbejde hos det tyske sikkerhedspoliti, Gestapo, på Staldgården.

arkiv

Billeder: 8. december 1942 blev der malet på "Kobberhuset": "Her bor en landsforræder". Arkiv: Kolding Stadsarkiv.

*Billede: Staldgården med Gestapo-hovedkvarteret fotograferet i 1944.
Kilde: Nationalmuseet, Danmark.*

Billede: SS-standart vejrer for første og eneste gang ved Staldgården på Hitlers fødselsdag, den 20. april 1944. Arkiv: Kolding Stadsarkiv.

Gestapo, som er en forkortelse og sammensætning af "Geheime Staatspolizei", på dansk: "Hemmelige Statspoliti". Gestapo arbejdede i både Tyskland og alle de besatte lande med, at opspore og forfølge modstandere af nazismen og grupper som nazisterne var modstandere af, såsom jøder, homoseksuelle, sigøjnere, politiske modstandere m.v.

I Kolding ankom Gestapo i oktober 1943, og den 9. oktober beslaglagde de Staldgården, som derefter var deres sydjyske hovedkvarter resten af krigen. Dermed blev Staldgården scene for tortur og pinsler af voldsomste karakter. Mens Gestapo søgte at optrævie enhver modstand.

Billede: Gestapos personale i porten til Staldgården. Personalet er delvis identificeret. I midten med blød hat ses Gestapochef August Wilhelm Naujock. Lige bag ved til venstre for ham skimtes Peter Karl Brinkmann. Bag ham ses Frahm. På Naujocks højre side står hans sekretær Ella Diedrichsen og ved siden af hende - også med blød hat - står grisehandler Peter Bollerup. Nummer 2 fra venstre er Per Birkedal Hansen, bror til Ib Birkedal Hansen - den højest placerede danske Gestapomand. Ved siden af Per står Otto Vogel. Nummer 2 bagerst til højre er Ulrik Anton Gräser. Den kvinde der er længst til højre, er Lizzi Pedersen. Arkiv: Kolding Stadsarkiv.

I begyndelsen lavede hun afskrifter af tyske oversættelser af illegale blade fra modstandsbevægelsen. Senere kontrollerede hun pakker til fangerne på Staldgården. Hun fungerede som tolk ved nogle afhøringer af Gestapos fanger, da hun havde lært det tyske sprog bedre. Hun deltog også ved nogle af Brinkmanns afhøringer, hvor hun skrev referat efter tysk diktat. Hun foretog også selv et par afhøringer. Hun havde ifølge eget udsagn overværet, at Svend Aage Larsen og en anden fange fik "prygl". Men – igen ifølge eget

udsagn – ikke overværet mishandlinger og heller aldrig set Brinckmann slå nogen.

Billede: Peter Karl Brinkmann, født den 30. december 1916 i Frørup på Fyn. Han blev ansat ved Gestapo på Staldgården den 30. september 1943. Han var modbydelig brutal i afhøringerne af de danske fanger, hvoraf flere kom i koncentrationslejr og adskillige døde der. Han deltog i arrestation af det danske grænsegendarmeri, hvoraf 141 kommer i koncentrationslejr og 36 af dem mistede livet.

Den 11. december 1946 blev han dømt til døden for sine ugerninger ved dommer Strøbech. Dommen blev stadfæstet ved Landsretten og Højesteret. Han blev henrettet i Undallslund ved Viborg, den 11. oktober 1947, kl. 01.30.

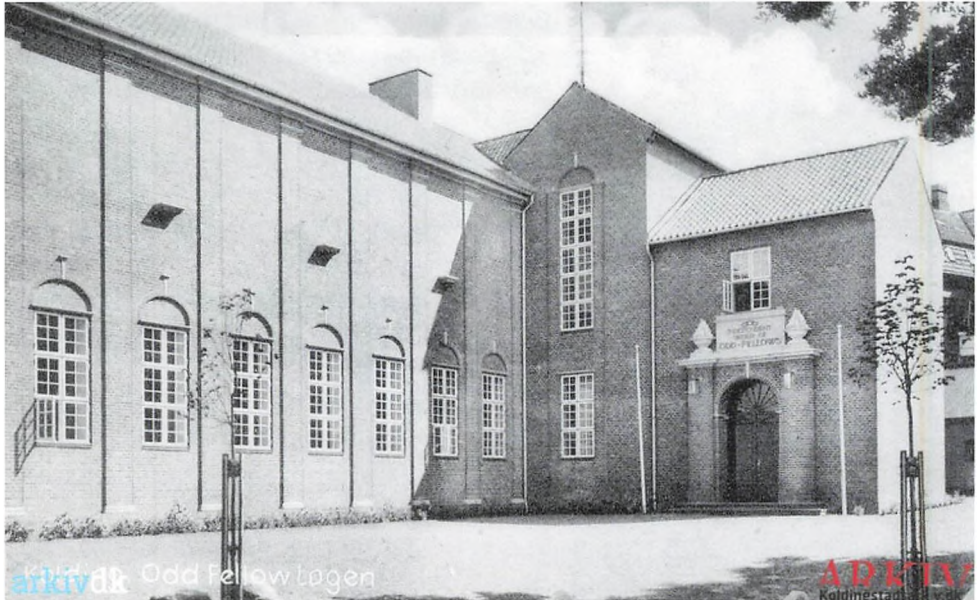
Lizzi havde selv bedt om, at komme med til nogle anholdelser. Bl.a. i Fredericia, hvilket hun senere forklarede med, at hun gerne ville købe et par sko i byen og i Haderslev fordi hun "gerne ville en tur derned". I Haderslev havde hun også været med til en husundersøgelse.

Lizzis løn ved Gestapo var 250 kr. om måneden i begyndelsen, men steg senere til 340 kr. 250 kr. svarede til en faglært arbejders månedsløn.

Lizzie havde i tiden hvor hun arbejdede for Gestapo været bevæbnet med pistol, efter sit eget udtrykkelige ønske.

Mens Kolding jublede og fejrede befrielsen, den 4. maj om aftenen, så havde Lizzi søgt tilflugt i Odd Fellow Logen i Hyrdestræde. Næste dag var hun taget til lejrskolen ved Binderup strand. Den 6. maj var hun sammen med en anden

kvinde gået mod Haderslev, på vejen blev de samlet op af tyske soldater, der gav dem et lift til Kruså.

Billede: Postkort fra Stenders Forlag med Odd Fellow Logen i Kolding, Hyrdestræde 4, fotograferet omkring 1935-1950. Bygningen er opført til formålet i 1933-34. Arkiv: Kolding Stadsarkiv.

Hun opholdt sig noget tid i Kruså, og klokken 8 om morgenen, den 26. juli 1945, blev Lizzi Pedersen pågrebet omkring grænsen til Tyskland, som hun tilsyneladende havde til hensigt, at overskride. Anholdelsen, der blev foretaget af politiet ved Kruså, foregik udramatisk.

Om formiddagen, fredag den 3. august var der kø ved domhuset i Kolding og tilhørerpladserne blev hurtigt fyldt. Rigtig mange mennesker ville overvære, at Lizzi Pedersen blev fremstillet i retten.

Hun blev tiltalt for angiveri og ansættelse ved tysk organisation.

Ifølge Kolding Folkeblad tog hun anklagerne "ret overlegent og svarede villigt, omend meget kort, på anklager, politifuldmægtig Bruuns spørgsmål".

Billede: Ved domhuset i Kolding ses Byleder, kaptajn, S. A. Schack i samtale med kaptajn Heiberg Jürgensen og frihedskæmper, overassistent Neckelmann, den 5. maj 1945. Fotograf: Kaj H. Baagø.

Hun nægtede at have været medlem af DNSAP (Dansk National Socialistisk Arbejder Parti), men erklærede sig tyskvenlig og gik ind for "den tyske ide", underforstået nazismen.

Lizzi Pedersen blev fængslet frem til den 1. oktober 1945.

Den 5. november 1945 blev Lizzis fængsling forlænget til 4. januar 1946. Politifuldmægtig Bruun kunne oplyse, at "anklagerne mod hende er af overordentligt stort omfang".

Den 4. januar 1946 blev Lizzis fængsling atter forlænget, denne gang til den 4. marts 1946. Som Kolding Folkeblad tør

bemærkede: "Hun har på det nærmeste overtrådt samtlige bestemmelser i straffelovstillægget, idet hun har været ansat hos Gestapo, båret våben, været stikker, assisteret ved ni anholdelser, selvstændig foretaget afhøringer af flere danske m.v."

Den 4. marts fik Lizzi Pedersen forlænget sin fængsling, til den 4. april 1946. Dagen efter, altså den 5. marts, blev det meddelt, at et udkast til anklageskriftet mod Lizzi Pedersen var udarbejdet. Hun var tiltalt efter straffelovstillæggets § 10, stk. 3 som sagde, at den, som efter 19. september 1944 udøvede politimæssig virksomhed, straffes med livstidsstraf eller fængsel i ikke mindre end 10 år.

Billede: Lizzi Elsebeth Pedersen.

Retssystemet var overbelastet, og den 12. april fik Lizzi atter forlænget sin fængsling og det skete flere gange frem mod torsdag, den 15. august 1946, hvor politiet i Kolding modtog anklageskriftet, mod den nu 20årige Lizzi Pedersen. Hun blev tiltalt for fra oktober 1943 til april 1945 at have gjort tjeneste ved det tyske sikkerhedspoliti, Gestapo, på Staldgården. Hun havde fungeret som tolk og i denne forbindelse selv foretaget afhøringer af danske statsborgere. Desuden er hun tiltalt for stikkeri i to tilfælde. Dels af et bybud der havde generet hende og dels af en mand der havde fremsat nedsættende bemærkninger om Frikorps Danmark. Begge blev anholdt og afhørt af Gestapo.

RETSSAGEN MOD LIZZI PEDERSEN

Torsdag den 19. september 1946, begyndte retssagen mod Lizzi Pedersen omsider, ved særretten i Kolding. Alle tilhørerpladser blev fyldt og omkring 50 mennesker, der gerne ville have overværet retssagen, måtte gå forgæves, ifølge Kolding Folkeblad.

Dommer i sagen var kriminalretsdommer Strøbech, anklager var Landsretssagfører Lynæs og forsvarer var Landsretssagfører Bjerre.

Billede: Dommer Emil Gustav Strøbech (født 24. april 1899 - død 2. august 1978) kriminal- og byretsdommer. Under besættelsen byleder af modstandsbevægelsen i Kolding frem til han blev arresteret 7. marts 1945. Poliadvokat i København 1933, politiinspektør hos rigspolitichefen 1939, kriminaldommer i Kolding fra 1940, senere byretsdommer.

Billede: Dommer Strøbech og datteren Kirsten efter befrielsen i Staldgården. I baggrunden de to chefer for vagtværnet, Henry Sørensen og Anker Gundermann.

Billede: Befrielsesfesten i Staldgården, den 21. maj 1945. Dommer Emil G. Strøbech på talerstolen, der er smykket med Dannebrog. Arkiv: Kolding Stadsarkiv.

Billede: Dr.phil. Vilhelm la Cour, generalmajor Ebbe Gørtz og bagved til højre ses dommer Strøbech med frihedskæmperarmbind, ved folkefesten på Skamlingsbanken, den 24. juni 1945, hvor Vilhelm la Cour holdt båletalen. Fotograf: Thoms Christensen. Arkiv: Kolding Stadsarkiv.

Billede: Fra frihedsfesten på Staldgården i Kolding den 2. pinsedag 1945. Fra venstre dommer Strøbeck, overlæge Ebbehøj og kaptajn Scack. Kilde: Nationalmuseet, Danmark.

Billede: Landsretssagfører Walther Sørensen Lynæs (1889-1958). Havde egen sagførervirksomhed i Kolding fra 1924. Arkiv: Kolding Stadsarkiv. Lynæs havde, som sagfører, en del kontakt med Gestapo, for de pårørende til fanger på Staldgården og i fængslet ved Domhuset. Han brugte en blanding af diplomati, snedighed og vedholdenhed til, at forsøge at lempe forholdene for de danske fanger og få dem frigivet, hvilket han i flere tilfælde lykkedes med. Han havde derved et tæt forhold til de to Gestapochefer, Naujock og Burfiend, særligt sidstnævnte, der ikke var så indskrænket som sin forgænger.

Efter befrielsen ville Lynæs være sikker på, at Burfeind blev stillet til regnskab for sine ugerninger i Kolding og han tog med nogle kriminalbetjente syd for grænsen, for at arrestere Burfeind. Under en af deres mange samtaler under besættelsen, havde Lynæs lokket ud af Burfiend hvor hans familie boede. Nu kom han til Niebøl for personligt, at hente ham. Den engelske major der var ansvarlig i området, afviste Lynæs, men Lynæs tog

ind til det lokale folkeregister og fik oplyst Burfeinds adresse. Derefter kørte de ud, omringede hans hus, anholdt ham og kørt ham tilbage til Kolding. Man skulle ikke lad sig narre, den venligt udseende man på billedet, var bestemt også en handlingens mand.

Billede: Landsretssagfører Mads Kristian Andersen Bjerre (1891-1965) Helligkorsgade 6, Kolding. Opstillet i 1939 i Vejle Amtskreds for Nationalt Samvirke. Fotograferet omkring 1960. Arkiv: Kolding Stadsarkiv. Nationalt Samvirke var et højreorienteret, nationalsindet parti der bl.a. ville bekæmpe kommunismen og arbejdede for et nordisk neutralitetsforbund. Partiet fik kun 1% af stemmerne i 1939. Det blev derefter lagt sammen med Dansk Samling.

Lizzi Pedersen blev ført ind i retten kl. 10.00. Kolding Folkeblad berettede: "Hun var synlig nervøs ved synet af de mange mennesker, krammede uafslædt et lommelærklæde mellem fingrene og legede med en armlænkemedaljon. Arrestanten var iført grå spadseredragt og hvide, halvlange strømper. Nervøsiteten veg hurtigt for dristig rapkæftethed."

På spørgsmålet om hvorfor hun søgte arbejde ved det tyske politi og til det svarede hun, at danskerne tvang hende. For efter opholdet i Tyskland ville ingen andre ansætte hende. Hun forklarede også, at det først efter ansættelsen gik op for hende, hvad det var Gestapo arbejdede med. Det fik hende dog ikke til at stoppe med arbejdet, for "jeg plejer ikke at løbe fra min pladser", sagde hun.

Der var en skarp tone mellem anklageren og den anklagede. Bl.a. kaldte landsretssagfører Lynæs, Lizzi for landsforræder.

Lizzi ville i flere tilfælde ikke vedstå sig, det hun havde indrømmet overfor politiet ved afhøringer. Efter oplæsningen af anklageskriftet erklærede Lizzi sig da også ikke skyldig og bemærkede, at "jeg har intet ulovligt begået". Noget af en melding i betragtning af sagens omfang, der var så stort, at den var planlagt til at skulle strække sig over adskillige dage. Det blev dog kun to dage, da man droppede en del vidner, fordi de første mange havde bevist skylden.

Billede: Lizzi Pedersen

Dommer Strøbech spurgte, ifølge Kolding Folkeblad Lizzi, om hun bedre kunne lide tyskerne end danskerne? Til det svarede hun: "Jeg holder mere af tyskerne end af mine egne

landsmænd.” Dommeren: ”Jeg fortryder, jeg spurgte Dem om det. At de kan sige noget sådant, men det skyldes vel deres unge alder. De vil med årene komme til at fortryde det.”

Først behandlede man anklagerne for, at hun selv havde foretaget forhør. Hun havde til politiet indrømmet det i et par tilfælde. Men det benægtede hun nu og fortalte, at hun alene havde fungeret som tolk.

Første vidne var Jens Christian Johansen fra Odense, der var murer af profession. Han fortalte, at hun tog referat under forhøret af ham og selv stillede nogle spørgsmål. Men hun havde som sådan ikke generet ham.

Andet vidne var arbejdsmand Th. Nielsen fra Esbjerg. Han kunne fortælle, at Lizzi havde været til stede og fungeret som tolk, da han blev afhørt i august 1944. Hun havde sagt til ham: ”Vi har midler her til at få Dem til at bekende! Sig hellere sandheden”. Hun var meget aggressiv huskede han.

Tredje vidne var Arne Jensen fra Kolding, der var sømand. Han forklarede at Lizzi, Brinckmann og en tysker afhørte ham. Lizzi var tolk, men havde bl.a. sagt til ham, da han var synligt mærket af at være mishandlet af Brinckmann, at det ville gå ham endnu værre, hvis han løj. Senere da de var alene i lokalet, havde Lizzi grebet en revolver og sagt, at der blev skudt, hvis han forsøgte at flygte. Da Arne Jensen fortalte dette, brød Lizzi ud i latter og bøjede leende og rødmende hovedet ned mod sin hånd.

På dommernes spørgsmål om det var sandt, svarede hun ”Næh”.

Fjerde vidne var maskinarbejder Skræppenborg Nielsen, Kolding. Lizzi havde været tolk og referent under forhøret af ham. Hun havde også været den der låste dem ind og ud af

cellen. Han havde oplevet hende som dominerende og "skarp i tungen".

Femte vidne var Laurits Korsgaard fra Kolding. Han forklarede, at hun havde oversat tyskernes spørgsmål under afhøringen af ham. Hun havde sagt til ham: "Ja, De er jo en engel" og han havde svaret: "Ja, jeg mangler kun vingerne", hvorefter Lizzi havde spyttet ham i ansigtet.

Sjette vidne var mejerist Dahlsgaard fra Kolding. Han forklarede, at det var Lizzie, der afhørte ham. Da hun efter ti minutter afsluttede afhøringen, blev han sendt til Tyskland.

Syvende vidne var maskinarbejdsmand William Thomhaw, Kolding. Lizzi havde også selvstændigt afhørt ham, fortalte han. Dette benægtede hun: "Jeg har ikke afhørt selvstændigt".

Ottende vidne var tjener Leth fra Haderslev. I hans tilfælde havde hun været tolk, referent og stillet enkelte spørgsmål under forhør. Mens han var på Staldgården, var han sat til køkkentjeneste, og her havde Lizzi forsøgt at lokke oplysninger om det illegale arbejde ud af ham.

Niende vidne var Eyvind Stockfelt, Kolding. Hans historie var den samme, at Lizzi havde været tolk, referent og selv stillet enkelte spørgsmål.

Efter niende vidne ønskede anklageren ikke, at føre yderligere vidner om forholdet med selvstændig afhøring for Gestapo.

Derefter beskæftigede man sig med en sag, hvor Lizzi havde udpeget Laugesen under en razzia på Gøhlmannsvej. Lizzi nægtede men erkendte hun havde været med i Gestapos bil

ved razziaen. Anklageren påpegede, at hun indrømmede overfor politiet at have udpeget Laugesen. Det benægtede hun nu og tilføjede, at hun aldrig havde set Laugesen. "Næh, men ham De udpegede på Gøhlmannsvej var Laugesen. De traf rigtigt", konstaterede anklageren tørt.

Billede: Svend Aage Kjær Laugesen, født den 6. oktober 1920 i Kolding, var medlem af DKP, Kolding afd. (Danmarks Kommunistiske Parti). Under besættelsen var han involveret i trykning og distribution af illegale blade. Han var fange på Staldgården fra 3. december 1943 til 5. marts 1944. Derefter kom han til Vestre Fængsel og derefter via Horserød til koncentrationslejren Neuengamme i Tyskland. Billede: Erik Voss.

Lizzi deltog i tre arrestationer i Fredericia i 1944. Hun forklarede, at hun gerne ville til Fredericia for at købe sko. Det fik hun lov til, og Naujok havde så sagt, at når hun alligevel var med Gestapo-bilen, så kunne hun lige så godt bistå de tyske gestapofolk med anholdelserne. Så hun bistod tilfældigt ved anholdelserne af adjunkt Hemmingsen, Baagø og overassistent Johansen.

Anklageren spurgte hende så: "Hos Preben Baagø i Fredericia samme dag forhørte De ham egenhændigt, på hans værelse. De ville vide, hvad han kendte til kommunisterne. Dommerne fulgte op: De kendte tydeligt nok Baagøs forhold. Det tyder ikke på, at de tilfældigt kom med til Fredericia. Forsvareren: "Det var alt sammen tilfældigt, at De kom med til Fredericia den dag, men De kendte sagerne".

Billede: August Wilhelm Naujock (28. december 1896 - 4. april 1966), SS Sturmscharführer, Gestapo-chef i Kolding, fra oktober 1943 til juni 1944. Billede: Kolding Stadsarkiv.

Billede: Thees Burfeind (født 13. april 1903). Han var oprindeligt

gået i banklære, inden han som 21-årig søgte ind til ordens-politiet i Hamborg. I 1932 overgik han til kriminalpolitiet og i 1933 til Gestapo. Han var medlem af DNSAP og SS fra 1934. Han blev regional leder af Gestapo i Tjekkoslaviet i 1939. I 1942 blev han afdelingsleder for bekæmpelse af kommunisme ved Gestapo i Kiel. Derefter var han en kort tid leder af Gestapos grænsepoliti i Lübeck, før han i september 1943 blev sendt til Danmark først som leder af Gestapo på Hotel Hafnia i Esbjerg og så fra 1. juni 1944 blev Burfeind chef for Gestapo på Staldgården i Kolding, hvor han afløste August Wilhelm Naujock. Billede: Kolding Stadsarkiv.

Derefter oplæstes en erklæring fra buddet Ib Gaarde, der nu aftjente sin værnepligt, om omstændighederne ved hans arrestation.

Gestapomanden Naujok fortalte, at det var Lizzi, der havde bedt om at få Gaarde arresteret, fordi han havde generet hende. Naujok ville beholde ham på Staldgården i 14 dage, men Lizzi bad ham om at løslade ham igen, hvilket så skete efter få timer.

Brinkmann blev også hentet ind som vidne. Det var i forhold til arrestationen af Laugesen. Brinkmann kunne kun huske, at Lizzi havde været med i bilen og ellers ikke noget. Brinkmann var i øvrigt utilfreds med den behandling, han fik i fængslet og ville derfor ikke samarbejde med politi og domstolene, ej heller i sin egen sag.

Lizzi havde også i et andet tilfælde tilkaldt tyskerne efter at have ment sig generet. Denne gang på banegårdspladsen. Hun havde da udpeget arbejdsmand Engelund Olsen og den mand, han talte med, Johannes Jakobsen. De blev begge arresteret og senere løsladt.

Anklager Lynæs advokerede for lovens strengeste straf og betegnede hende som en "landsforræder af rang". 64 afhøringer havde hun været med til, alle tilfælde hvor danskere var endt i "blodhundredes klør".

Forsvarer Bjerre bad retten betænke, at Lizzi blot var 17 år, da hun kom på Staldgården og et barn da Danmark blev besat, opfostret i et nazistisk og tyskvenligt hjem. Han afviste, at hun havde udført egentligt politiarbejde, men alene havde været tolk og maskinskriver.

Billede: Walther Lynæs der var anklager i sagen mod Lizzi Pedersen. Her fotograferet i 1940 med Danmarks-Samfundets Dannebrogsnål i reversen. Fotograf: Knudsen og Jochumsen. Arkiv: Kolding Stadsarkiv.

Efter 40 minuttets votering faldt dommen. Lizzi Pedersen blev kendt skyldig i politivirksomhed og stikkeri af to danske statsborgere. Det var en enig ret, der dømte hende skyldig. Mens to dommere stemte for 10 års fængsel, mente den tredje dommer, at 6 års fængsel var tilstrækkeligt.

Kolding Folkeblad kunne fortælle: "Stolt knejsende og med had og trods lynende fra øjne og mund vendte Lizzi Pedersen sig om mod tilhørerlogen, da hun i går kl. 18.40 førtes til sin celle, umiddelbart efter domsafsigelsen".

Billede: Lizzi Pedersen. Arkiv: Kolding Stadsarkiv.

LIZZI PEDERSENS ANKESAG

Lizzi Pedersen ankede dommen på ti år. Ankesagen kom for Vestre Landsrets 4. afdeling i Kolding, den 19. marts 1947.

Retsformanden var Landsdommer la Cour. Derudover var der to lægdommere og to juridiske dommere, det var dommer Michelsen og Wildrich.

Statsadvokatfuldmægtig Christiansen var anklager i sagen, og Landsretssagfører Bjerre var forsvarer, ligesom han var i første retsindstands.

Ifølge Kolding Folkeblads omtale af sagen fremkom der ikke noget nyt i løbet af formiddagen, det var gentagelser fra første retssag. Først da Gestapochef Vogt skulle vidne, var der nye oplysninger. Han forklarede, at Lizzi Pedersen ikke havde foretaget afhøringer på egen hånd og kun havde fungeret som tolk. Han fortalte også, at Lizzi i flere tilfælde havde arbejdet på at få danske fanger løsladt. Det fik anklager Christiansen til, at spørge om Vogt havde været kæreste med Lizzi. Det nægtede han at indrømme. Efter Vogt var ført ud af retssalen, indrømmede Lizzi til gengæld, at de havde været kærester.

Kolding Folkeblad beskrev, at Lizzi var blevet meget bleg af fængselsopholdet, til gengæld havde hun taget på. Hun svarede villigt og fyldestgørende på de stillede spørgsmål.

Om eftermiddagen fortsatte retssagen, og her skulle bl.a. Lizzis lillesøster, den da 16årige Nielse, vidne om et optrin på banegården. Kolding Folkeblad beskrev, hvordan begge søstre brød i gråd ved gensynet, og Lizzi dermed for første gang under retssagen var bevæget.

Anklageren talte for en streng straf, da hendes forbrydelser var grove.

Forsvareren, Landsretssagfører Bjerre, talte for mildhed og bad retten tage i betragtning, at Lizzi var meget ung, da forbrydelserne blev begået, og at en del af ansvaret lå hos hendes forældre, der havde ladet hende som 17årig få ansættelse ved Gestapo på Staldgården.

Inden retsmødet sluttede fik Lizzi ordet, og hun udtalte, med tårer i øjnene: "Jeg har hjulpet mange danske Gestapofanger. Det er en kendsgerning. Jeg nævner det som en formildende omstændighed, men jeg nævner det ikke for at besmykke mig selv. Jeg ved, jeg skal straffes, og jeg ved også, at jeg har forsyndet mig".

Kl. 18.00 afsagde Landsretten sin afgørelse over den nu 21årige Lizzi Pedersen. Dommen lød på 6 års fængsel og frakendelse af almen tillid i 10 år. Derfra skulle trækkes de år Lizzi allerede havde tilbragt som arrestant. Ifølge Kolding Folkeblad "strålede" Lizzi ved domsafsigelsen, der jo også var hele fire år kortere end ved underretten.

Lizzis mor og lillesøster var allerede flyttet til København på tidspunktet for denne ankesag, og da Lizzi nogle år senere blev prøveløsladt flyttede hun også til København, nøjagtig som hendes far havde gjort, ved sin løsladelse.

RETSSAGEN MOD NIELS PEDERSEN

Fredag den 8. november 1946 var sidste dag med afhøringer i sagen mod Niels Pedersen. Han forklarede til anklagen om hvervning af arbejdskraft til Tyskerne, at han alene havde hvervet arbejdere til sig selv og ikke til tyskerne. Han selv havde beskæftiget 45 mand i Danmark og Tyskland.

Med hensyn til at være V-mand forklarede Niels Pedersen, at han havde modtaget et brev, der spurgte til oplysninger om en frk. Jensen i Borgergade. Det var underskrevet "1001". Han havde smidt det væk og ikke svaret på det. Han hævdede ikke at vide, at det stammede fra Blumberg, der arbejdede ved det tyske sikkerhedspoliti, der havde til huse i Søgade 10.

Billede: Walther Blumberg født den 4. september 1912 i Bielefeld, Tyskland. Leder af SD (Sicherheitsdienst) på Staldgården i Kolding under besættelsen. Boede i en periode i portbygningen ved Søgade nr. 10, Kolding. Arkiv: Kolding Stadsarkiv.

Lørdag den 9. november kl. 10.50 blev der afsagt dom i sagen mod Niels Pedersen. Han idømtes fængsel i 2 år og 9 måneder, der fra skal trækkes 1 år og 187 dag, som han havde afsonet i varetægtsfængsel. Derudover inddrages 55.379 kr. til fordel for statskassen. Niels Pedersen blev frikendt for at hverve arbejdere for Tyskland og være såkaldt V-mand.

Var man en "V-mand" hørte man til tyskernes/Gestapos "Vertrauensleute". Altså stikkere og angivere som Gestapo kunne stole på.

NIELS PEDERSENS ANKESAG

Torsdag den 7. oktober 1948 kom Niels Pedersens ankesag for Landsretten. Anklageren, statsadvokatfuldmægtig Dahl Madsen, krævede en skærpelse af straffen fra underretten. Han hævdede, at Niels Pedersen havde haft stor fortjeneste ved arbejde for tyskerne både i Danmark og Tyskland på hhv. 27.800 kr. og 20.700 kr. Derudover mente anklageren, at Niels Pedersen havde gjort sig skyldig i at hverve arbejdere for Tyskland og give oplysninger om folkestemningen til tysk sikkerhedspoliti.

Forsvareren, Landsretssagfører Leo Berthelsen, mente ikke at Pedersen havde været hverver, og at det var en bekendt der havde stillet Pedersens kontor til rådighed for hervedning.

Niels Pedersen fik ordet og sagde, at han efter besættelsen godt kunne se, at han og andre nazister var ført bag lyset af magthaverne i Tyskland. Han fortalte også, at han ikke havde nogen glæde af de penge, han havde tjent. Han var nu så fattig, at han havde måtte sælge en del af de flotte sportspræmier, han havde vundet i sin karriere som sportsmand.

Den anden sag om Niels Pedersen var om skyld i, at den tyske værnemagt havde angrebet politiet i Gråsten. Det skulle være sket på den måde, at Pedersen havde haft problemer med, at få danske Tysklandsarbejdere rettidigt frem til arbejdspladserne i Tyskland, fordi de danske pas- og toldmyndigheder lagde hindringer i vejen. Det skulle han så have beklaget sig over til tyskerne. Men selv hævdede han, at det ikke var tilfældet. Måske havde hans hustru eller datter sagt noget om det ved et privat selskab i deres hjem, mente han. Tyskerne havde efterfølgende afhørt ham om det og optaget rapport, men ikke foretaget sig noget overfor politiet i Gråsten.

Niels Pedersen blev frifundet i andet anklagepunkt ved underretten, men dømt for første anklagepunkt.

Ved middagstid, **fredag den 8. oktober**, afsagdes dommen i Landsretten. Niels Pedersen idømtes 1 år 6 måneders fængsel for værnemageri. Dermed blev domme reduceret med 1 år og 3 måneder og da han allerede havde siddet varetægtsfængslet i to år, betragtedes straffen som udstået. Pedersen skulle derudover betale 50.000 kr. til statskassen, som inddragelse af fortjenesten ved arbejdet for tyskerne, lidt mindre end underrettens dom.

Niels Pedersen og hans hustru flyttede til København. Han døde, den 4. januar 1968, i Vanløse.

Billede: "FY LANDSFORRÆDER" malet på ruden hos Skomager Friedrich Erichsen, Låsbygade 50, der siden 1942 stod for hvervning til tysk krigstjeneste, flyttet fra Hyrdestræde 7. I vinduet ses propagandaplakater fra Waffen-SS, som Frikorps Danmark hørte under. Erichsens ruder blev knust flere gange i løbet af besættelsen. Arkiv: Kolding Stadsarkiv.

MINDE OM BESÆTTELSENS OFRE

*På mindestenen ved Staldgården i Kolding
maner Hans Hartvig Seedorff Pedersens ord:
"Om ædle danske taler Stenen her, Husk deres Daad,
og vis dig Ofret værd, 1940-1945."*

PEDERSEN ELLER PETERSEN - LANDSFORRÆDERE OG VÆRNEMAGERE FRA KOLDING

Niels Pedersen flyttede til Kolding i 1921, hans hustrus fødeby. Han havde baggrund som en særdeles dygtig sportsmand, der havde vundet mesterskaber og sat rekorder, som kapgænger. Han blev en fremragende blikkenslagermester og var vellidt i lokalsamfundet. Han levede en interessant tilværelse og et meningsfyldt og respektabelt liv. Han kunne været blevet husket for det positive, han udrettede. Men han var tysksindet og faldt for nazismen. Så meget, at han støttede den tyske besættelsesmagt, under besættelsen af hans fædreland. Datteren, Lizzi, var stærkt præget af faderens fascination af det tyske og endte, som ganske ung, med at arbejde for torturbøddlerne ved Gestapo på Staldgården. Mens faderen efter befrielsen indså sin fejl, var det modsat for datteren, hun fortrød ikke og foretrak stadig tyskerne fremfor danskerne.

ISBN 978-87-94314-11-4